

Význam učebních otázek pro rozvoj komunikativních dovedností žáků

Educational issues and their importance for developing students' communication skills

Autor: Ing. Karel Muzika

Vedoucí práce: prof. PhDr. Alena Vališová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství odborných předmětů

Masarykův ústav vyšších studií, ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Abstrakt

Cílem práce je zjistit, zda učební otázky učitelů na Vyšší odborné škole a Střední průmyslové škole dopravní jsou pro žáky aktivizující.

Bakalářská práce má charakter teoreticko-empirický.

V teoretické části je stručně charakterizováno pojetí učebních otázek, systém kritérií jejich členění a význam pro rozvoj komunikativních dovedností. Pojednává i o motivačním aspektu učebních otázek pro rozvoj tvůrčího myšlení žáků.

Empirická část sleduje na základě pozorování (pozorovací arch) využití aktivizačních učebních otázek a zároveň sleduje odpovědi žáků z jejich obsahového hlediska (formulace, originalita odpovědí, četnost).

Klíčová slova:

žák, aktivizace, aktivizační otázka, aktivizační výuka, střední škola, samostatnost, tvořivost

Empirické šetření

V průběhu pedagogické praxe bylo provedeno empirické šetření na 7 následích.

Metodou přímého pozorování byla sledována aktivita žáků při formulování otázek učitele. Pomocí záznamové techniky (diktafon) bylo možné přesně otázky a následné odpovědi zaznamenat do pozorovacích archů a dle stanovených kritérií zařadit do klasifikačních tříd.

Metoda pozorování byla použita v kombinaci s metodou rozhovoru.

Na následku č. 7 bylo možné zaznamenat četnost odpovědí jednotlivých žáků na otázky vyslovené učitelem míru odpovědí graficky znázornit (viz. obr. 5)

Seznam použité literatury

- GAVORA, P., JŮVA, V., HLAVATÁ, V., *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido : 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex. 2002. 231 s. ISBN 80-85783-20-7
- KŮRTIOVÁ, A., *Fyzikální úlohy k rozvoji různých poznávacích operací*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Matematicko-fyzikální fakulta.
- Vedoucí práce RNDr. Vojtěch Žák, Ph.D.
- NETUŠILOVÁ, M., *Učební úlohy z fyzické geografie ve výuce zeměpisu na ZŠ*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta.
- Vedoucí práce doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.
- NIKL, J. *Metody projektování učebních úloh*. Gaudeamus, Hradec Králové 1997. 71 s. ISBN 8070412305
- PELIKÁN, J., *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 272 s. ISBN 80-7184-569-8
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol., *Kvalitní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0
- VALIŠOVÁ, A., SINGULE, F., VALENTA, J., *Didaktika pedagogiky*. Praha: SPN 1990. 180 s.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0

Abstract

The aim of the thesis is to find out whether the teaching questions of teachers at the Higher Technical School and the Secondary Industrial School of Transport are activating for pupils.

The bachelor thesis has a theoretical-empirical character.

The theoretical part briefly characterizes the concept of learning issues, the system of criteria of their classification and importance for the development of communication skills. It also deals with the motivational aspect of learning issues for the development of pupils' creative thinking.

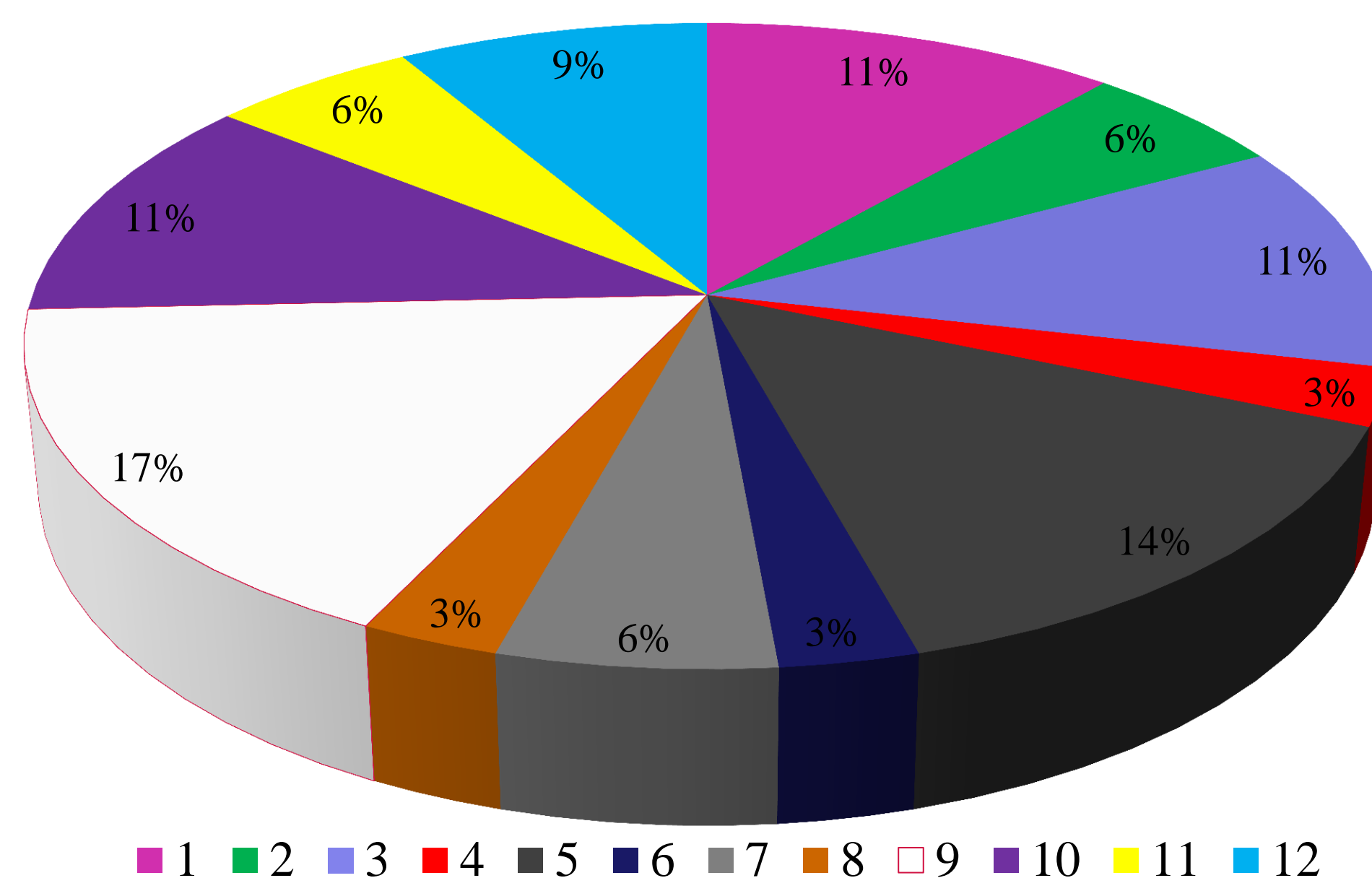
The empirical part follows the observation (observation sheet) using the activation teaching questions and at the same time monitors pupils' answers from their content point of view (formulation, originality of responses, frequency).

Key words:

student, activation, activation question activation instruction, high school, independence, creativity

Výsledky měření aktivity žáků

Obrázek ukazuje četnost odpovědí (v procentech) 12 žáků. Celkový počet otázek v pozorované třídě na následku č. 7 bylo 35.

Obr. č. 5 Procentuální četnost odpovědí jednotlivých žáků na následku č. 7

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda otázky formulované učitelem jsou pro žáky aktivizující.

Tohoto cíle jsme postupně docílili.

V teoretické části jsme se zabývali vymezením pojmu učební otázka a učební úloha, typickými znaky učebních otázek, jejich významem, funkcí, klasifikací a kritériem jejich členění.

Po provedeném šetření s detailním popisem provedených následků mé praxe, jsme zjistili, že učební otázky jsou pro žáky aktivizující a že jsou významným faktorem pro úspěšnou komunikaci mezi žáky a učitelem.

V následku č. 7 jsme mohli provést detailní pozorování při formulování otázek učitelem.

Z empirického šetření četnosti odpovědí na následku č.7 a grafu můžeme usuzovat, že žáci byli všichni přiměřeně aktivní.

Z teoretických a praktických poznatků vyplývá, že je třeba předem učební otázky dobře připravit a neztratit cíl, za jakým účelem danou otázku pokládáme.

Dále je třeba otázkami pokrýt celou třídu tak, aby všichni žáci (v ideálním případě) byli dotazováni a museli tedy odpovídat, tím tedy dospějeme k vyšší aktivitě žáků.